

عنوان فاردادی:	صیمی، محمدجواد، ۱۳۵۵، افغانستان، قوانین و احکام Afghanistan, Laws, etc
عنوان و نام بدیده اوز:	اکراه در قتل از منظر فقه فریقین و قوانین کیفری افغانستان، محمدجواد صیمی
مشخصات نشر:	قم، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ۱۴۲۴ق. ۱۳۹۹
مراجع تولید:	مجمع عمومی عالی علم انسانی اسلامی
مشخصات ظاهري:	شایك، شایخ، ۷۲۲ ص
پاداشرت:	وسيط فهرست توسيعی: قیام، کتابنامه
پاداشرت:	چاپ دوم: ۱۴۰۰، اجراء (حقوق) -- افغانستان
موضوع:	Duress (Law) -- Afghanistan
موضوع:	قتل -- قوانین و مقررات -- افغانستان
موضوع:	Homicide -- Law and legislation -- Afghanistan
موضوع:	اجراء (فقہ)
موضوع:	(Duress) Islamic law
موضوع:	حقوق حرا -- افغانستان
موضوع:	Criminal law -- Afghanistan
شناسه افوده:	جامعة المصطفی العالمية، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی
شناسه افوده:	Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رد پندتی کنگره:	KNF ۱۳۸/۸، الف/۸، ص ۷۳۹۵
رد پندتی دیوبیس:	۳۴۵/۵۸۱
شماره کتاب شناسی ملی:	۵۴۰۴۰۴۹
وضعیت رکورد:	فیبا

BP1143

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

اکراه در قتل از منظر فقه فریقین و قوانین کیفری افغانستان

مؤلف: محمدجواد صیمی

چاپ دوم: ۱۴۰۰ / ش ۱۴۴۲

ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی ● قیمت: ۶۱۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸

تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۲۶۱۲۴ - ۰۲۵ - ۳۷۸۳۹۳۰۵ / (۱۰۵)

◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶

pub_almustafa

<http://buy-pub.miu.ac.ir>

miup@pub.miu.ac.ir

با تشکر از دست اندکارانی که ما را در تولید این اثرباری رساندند.

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت

● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابیری

● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی

● ناظر فنی: سید محمد رضا جعفری

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

با توجه به خصیمه ها و مشکلات عدیده، هر شخص حقیقی یا حقوقی که اقدام به چاپ، بازنویسی، کپی، تکثیر و یا هرگونه پرداخت جهت تهیه کتاب و تبدیل آن به جزو، اد، فایل الکترونیکی pdf، اسکن، عکسبرداری و یا انتشار در فضای مجازی نماید، شرعاً مجاز نمی باشد و پیگرد قانونی خواهد داشت.

اکراه در قتل از منظر فقه فریقین و قوانین کیفری افغانستان

محمد جواد صمیمی

مركز بين الملل
ترجمه و نشر المصطفى

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه، به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پاییندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمام بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی^{ره} و مقام معظم رهبری^{ره} است. «جامعة المصطفى^{علیه السلام} العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی^{علیه السلام}، «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی^{علیه السلام}» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزاریم و ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را ز دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفی^{علیه السلام}

فهرست

۱۳	مقدمه
۱۹	۱. مفاهیم (شناسه پژوهش)
۱۹	مبحث اول: مفهوم اکراه و واژه‌های مرتبط با آن
۲۰	گفتار اول: مفهوم اکراه
۲۰	(الف) اکراه در لغت
۲۳	(ب) اکراه در اصطلاح
۲۳	۱. اکراه در اصطلاح اصولیین
۲۴	۲. اکراه در کلام مفسرین
۲۵	۳. اکراه در اصطلاح فقهی
۳۱	۴. اکراه در اصطلاح حقوق موضوعه
۳۵	گفتار دوم: مفهوم اجبار
۳۵	(الف) اجبار در لغت
۳۶	(ب) اجبار در اصطلاح
۳۶	۱. اجبار در اصطلاح فقهی
۳۷	۲. اجبار در اصطلاح حقوقی
۳۹	گفتار سوم: مفهوم اضطرار
۳۹	(الف) اضطرار در لغت
۴۰	(ب) اضطرار در اصطلاح فقهی
۴۲	(ج) اضطرار در اصطلاح حقوق موضوعه

۴۳	۱. وضعیت خاص (ضسورت)
۴۴	۲. اجبار و فشار (درونی)
۴۵	۳. عدم تمایل باطنی
۴۵	مبحث دوم: مقایسه اکراه با اجبار و اضطرار
۴۵	گفتار اول: مقایسه اکراه و اجبار در فقه و حقوق
۴۶	(الف) تفاوت و تشابه اکراه با اجبار در فقه امامیه
۴۹	(ب) تفاوت و تشابه اکراه و اجبار در فقه اهل سنت
۵۱	(ج) تفاوت اکراه با اجبار در حقوق موضوعه
۵۸	گفتار دوم: تفاوت و تشابه اکراه و اضطرار در فقه
۵۹	(الف) تفاوت و تشابه اکراه با اضطرار در فقه امامیه
۵۹	۱. تفاوت‌های میان اکراه و اضطرار
۶۳	۲. تشابه میان اکراه و اضطرار
۶۴	(ب) تفاوت اکراه با اضطرار در فقه اهل سنت
۶۵	گفتار سوم: بیان مفهوم سبب، شرط و علت در فقه و حقوق
۶۵	(الف) مفهوم سبب، شرط، علت و آثار آن در فقه امامیه
۶۹	(ب) مفهوم سبب، شرط و علت در فقه اهل سنت
۷۱	(ج) مفهوم سبب، شرط و علت در حقوق موضوعه
۷۳	مبحث سوم: عناصر و شرایط تحقق اکراه
۷۴	گفتار اول: عناصر و شرایط تتحقق اکراه به مفهوم عام
۷۴	(الف) عناصر اکراه به مفهوم عام
۷۵	۱. اکراه‌کننده (مکرِه)
۷۵	۲. اکراه‌شوننده (مکرَه)
۷۶	۳. فعل در خواستی (مکرَّه به)
۷۶	۴. تهدید اکراه‌کننده
۷۷	۵. ترس ناشی از تهدید و تأثیر روانی مکرَه
۷۹	(ب) شرایط تتحقق اکراه به مفهوم عام
۷۹	۱. شرایط اکراه نسبت به اکراه‌کننده

۸۰	۲. شرایط اکراه نسبت به اکراه شونده
۸۲	گفتار دوم: عناصر و شرایط تحقق اکراه به مفهوم خاص
۸۲	(الف) عناصر تحقق اکراه در قتل
۸۲	۱. قتل نفس بودن موضوع تهدید
۸۳	۲. تهدید به قتل نفس از سوی دیگری
۸۳	۳. نامشروع بودن موضوع اکراه در قتل
۸۴	(ب) شرایط تحقق اکراه در قتل
۸۴	۱. ایجاد اختلال در اختیار مکره
۸۴	۲. بالغ و عاقل بودن مکره و مکره
۸۵	۲. مستندات و گونه‌های اکراه در قتل و مقایسه آن با موارد مشابه
۸۵	مبحث اول: مستندات اکراه در قتل
۸۶	گفتار اول: مستندات فقهی اکراه در قتل
۸۷	(الف) آیات
۹۱	(ب) روایات
۹۳	(ج) اجماع
۹۴	(د) عقل
۹۴	گفتار دوم: اقوال فقهی راجع به اکراه در قتل
۹۵	(الف) قتل ناشی از اکراه، از منظر فقه امامیه
۱۰۷	(ب) قتل ناشی از اکراه، از منظر فقه اهل سنت
۱۱۵	گفتار سوم: مبانی فقهی اکراه در قتل در قوانین کیفری افغانستان
۱۱۷	(الف) آیات و روایات
۱۳۰	(ب) اجماع و عقل
۱۳۵	مبحث دوم: اقسام و گونه‌های اکراه در قتل
۱۳۵	گفتار اول: اقسام اکراه به طور عام
۱۳۵	(الف) تقسیم اکراه با توجه به قانون موضوعه
۱۳۵	۱. اکراه قانونی

۱۳۶	۲. اکراه غیر قانونی
۱۳۷	ب) تقسیم اکراه از لحاظ میزان تهدید
۱۳۷	۱. اکراه ملجمی
۱۴۰	۲. اکراه غیر ملجمی
۱۴۴	گفتار دوم: اقسام و گونه های اکراه در قتل به طور خاص
۱۴۴	الف) انواع اکراه در قتل به اعتبار موضوع تهدید
۱۴۴	۱. اکراه به کمتر از قتل
۱۴۵	۲. اکراه همراه با تهدید به قتل
۱۴۶	۳. تهدید به صدمات و جنایات بیش از یک قتل
۱۴۷	ب) انواع اکراه در قتل به اعتبار شخصیت مکره و مکره
۱۴۷	۱. اکراه شخص عاقل و بالغ
۱۴۷	۲. اکراه صغیر غیر ممیز یا مجمن
۱۴۸	۳. اکراه صغیر ممیز
۱۴۸	۴. اکراه شخص بالغ به وسیله مجمن یا طفل
۱۴۸	ج) انواع اکراه در قتل به اعتبار بزه دیده
۱۴۹	۱. اکراه به وسیله شخص ثالث
۱۴۹	۲. وحدت اکراه شونده و مجندی علیه
۱۴۹	۳. وحدت اکراه کننده و مقتول
۱۵۱	مبحث سوم: تفاوت اکراه در قتل با سایر موارد مشابه
۱۵۱	گفتار اول: تفاوت اکراه در قتل با اکراه در باب معاملات
۱۵۱	الف) تفاوت اکراه در احکام تکلیفی و وضعی
۱۵۳	ب) تفاوت اکراه در حقوق کیفری و مدنی
۱۵۴	گفتار دوم: تفاوت اکراه در قتل با دفاع مشروع
۱۵۵	الف) از عوامل موجّهه بودن دفاع مشروع
۱۵۶	ب) عوامل رافع مسئولیت بودن اکراه
۱۵۷	گفتار سوم: تفاوت اکراه در قتل با جرایم مشابه
۱۵۷	الف) تفاوت اکراه در قتل با اکراه بر زنا

۱۵۸	ب) تفاوت اکراه در قتل با اکراه بر شرب خمر
۱۵۹	ج) تفاوت اکراه در قتل با اکراه بر سرقت
۱۶۱	۳. تأثیر اکراه در قتل بر مسئولیت کیفری و مجازات مرتکب
۱۶۱	مبحث اول: نقش اکراه در قتل در رفع مسئولیت کیفری
۱۶۳	گفتار اول: تأثیر اکراه به قتل بر مسئولیت، از دیدگاه حقوق کیفری افغانستان
۱۶۴	تفاوت بین علل رافع مسئولیت کیفری و علل توجیه‌کننده جرم
۱۶۶	گفتار دوم: نظریه رفع و عدم رفع مسئولیت کیفری با اکراه در قتل
۱۶۷	الف) نظریه رفع مسئولیت کیفری با اکراه در قتل
۱۶۸	۱. تعریف اکراه در قانون افغانستان
۱۶۸	۲. انواع اکراه در قانون افغانستان
۱۷۲	ب) نظریه رفع نشدن مسئولیت کیفری با اکراه در قتل
۱۷۷	مبحث دوم: تأثیر اکراه در قتل بر مجازات از دیدگاه فقه امامیه
۱۷۷	گفتار اول: تأثیر اکراه بر مجازات به طور عام
۱۸۰	گفتار دوم: تأثیر اکراه بر اراده
۱۸۱	الف) مراحل تکوین اراده
۱۸۱	۱. تصور
۱۸۱	۲. تدبیر و سنجش
۱۸۱	۳. تصمیم و رضا
۱۸۱	۴. اجرای تصمیم
۱۸۲	ب) تأثیر اکراه در حوزه حقوق کیفری
۱۸۴	ج) آثار مترتب بر اکراه به ناحق
۱۸۴	۱. تأثیر اکراه بر حکم تکلیفی
۱۸۴	۲. تأثیر اکراه بر حکم وضعی
۱۸۶	گفتار سوم: تأثیر اکراه در قتل بر مجازات مکره و مکره
۱۸۷	الف) مجازات در صورت وحدت اکراه‌کننده و مقتول
۱۹۶	ب) مجازات در صورت وحدت اکراه‌شونده و معجنی علیه

ج) مجازات در فرض اکراه به قتل دیگری	۲۰۰
۱. مجازات در فرض اکراه شخص بالغ و عاقل	۲۰۰
۲. اکراه صغیر غیر ممیز یا مجنون	۲۰۲
۳. اکراه صغیر ممیز	۲۰۲
۴. اکراه شخص بالغ به وسیله مجنون یا طفل	۲۰۵
د) مجازات اکراه به کمتر از قتل	۲۰۵
گفتار چهارم: تأثیر گذشت ولی دم بر مجازات مکرہ و مکرہ	۲۰۹
الف) تأثیر گذشت ولی دم بر مجازات اکراه‌کننده	۲۱۵
ب) تأثیر گذشت ولی دم بر مجازات اکراه‌شونده	۲۱۹
مبحث سوم: تأثیر اکراه در قتل بر مجازات از دیدگاه فقه اهل سنت	۲۲۰
گفتار اول: تأثیر اکراه در قتل بر مجازات مکرہ و مکرہ	۲۲۰
الف) تأثیر اکراه در قتل بر مجازات مکرہ و مکرہ از دیدگاه فقه حنفی	۲۲۱
ب) تأثیر اکراه در قتل بر مجازات از منظر فقه شافعی و مالکی	۲۲۱
ج) تأثیر اکراه در قتل بر مجازات از منظر فقه حنبلی	۲۲۷
گفتار دوم: تأثیر گذشت ولی دم بر مجازات مکرہ و مکرہ	۲۴۲
الف) تأثیر گذشت ولی دم بر مجازات از منظر فقه حنفی و حنبلی	۲۴۴
ب) تأثیر گذشت ولی دم بر مجازات، از منظر فقه شافعی و مالکی	۲۴۶
۴. نقاط اشتراک و افتراق فقه فریقین با حقوق افغانستان	۲۴۹
مبحث اول: وجود اشتراک و افتراق حقوق افغانستان با فقه امامیه	۲۵۱
گفتار اول: وجود اشتراک	۲۵۱
الف) مبتنی بودن بر فقه	۲۵۱
ب) هماهنگ بودن با دیدگاه مشهور فقهای امامیه	۲۵۱
ج) اشتراک در تقسیم‌بندی اکراه	۲۵۲
د) اشتراک در مستندات اکراه در قتل	۲۵۲
گفتار دوم: وجود افتراق	۲۵۲
الف) اختلاف در عوامل رافع مسئولیت کیفری	۲۵۲

۲۵۲	ب) اختلاف در عنصر معنوی جرم
۲۵۳	مبحث دوم: وجوده اشتراک و افتراق حرقق افغانستان با فقه اهل سنت
۲۵۳	گفتار اول: وجوده اشتراک
۲۵۳	الف) اشتراک در تعریف اکراه
۲۵۳	ب) اشتراک داشتن در طبقه‌بندی کردن اکراه
۲۵۴	ج) اشتراک در رافع مسئولیت ندانستن اکراه در قتل
۲۵۴	گفتار دوم: وجوده افتراق
۲۵۴	الف) اختلاف داشتن با دیدگاه مشهور فقهای اهل سنت
۲۵۴	ب) رافع مسئولیت کیفری دانستن اکراه در قتل
۲۵۵	نتایج تحقیق
۲۵۷	پیشنهادها
۲۵۹	کتابنامه

مقدمه

یکی از مقوله‌های بسیار مهم و اساسی در حوزه حقوق کیفری، مسئله اکراه در قتل است؛ زیرا این مسئله مربوط به خون و جان انسان‌هاست. درباره این‌که اکراه در قتل، رافع مسئولیت کیفری است یا نه؛ مباحث متعددی از دیرباز مطرح است و با آن‌که اکراه در همه جرایم از عوامل رافع مسئولیت به شمار آمده، اما در خصوص اکراه به قتل، دیدگاه‌های مخالف، با استدلال‌های قوی وجود دارد. از این‌رو، این‌که چرا بین اکراه در قتل با سایر جرایم تفاوت وجود دارد، مسئله‌ای درخور تحقیق و توجه است. از زاویه دیگر، مرز بین اکراه و اجبار و اضطرار، از مباحث پردازنه در حقوق کیفری است و بحث‌های متعدد و گاه متضادی مطرح است که تفکیک این مسئله، شناسایی ماهیت اکراه، بیان تفاوت آن با مفاهیم مشابه و در نهایت، نقش اکراه در قتل، به اضافه مطالعه تطبیقی آن در فقه فرقین و حقوق افغانستان، مسائل مهمی را پیش‌روی محققان حوزه کیفری قرار می‌دهد که این تحقیق عهده‌دار آن است.

اکراه در قتل یعنی وادارکردن کسی بر قتل دیگری، در حال که وی از ارتکاب آن کراحت دارد. اما این‌که اکراه در قتل رافع مسئولیت کیفری است یا نه؛ مباحث متعددی از دیرباز مطرح است و با آن‌که اکراه در همه جرایم از عوامل رافع مسئولیت به شمار آمده، اما در خصوص اکراه به قتل، دیدگاه‌های مخالفی با استدلال‌های قوی وجود دارد، که این پژوهش در

صدق دیافتند پاسخ به این پرسش است که آیا اکراه در قتل از عوامل رافع مسئولیت کیفری هست یا خیر؟

با مطالعاتی که در فقه فرقین و قوانین کیفری افغانستان انجام گرفته، روشن می‌گردد که مسئله اکراه در قتل، مورد توجه واقع شده است، ولی به طور خاص مورد بحث قرار نگرفته است؛ زیرا این مسئله، هنوز از موارد اختلافی می‌باشد و فقیهان و حقوقدانان در این مسئله به وحدت نظر نرسیده‌اند. در این باره، دو دیدگاه مطرح است: دیدگاه مشهور که اکراه در قتل را از عوامل رافع مسئولیت کیفری نمی‌دانند؛ زیرا کشتن دیگری در واقع دفع ضرر به ضرر مشابه آن است که در نتیجه منجر به تعارض می‌گردد. لذا اکراه در قتل را به دلایل خاص، از اطلاق حدیث رفع، استثنای کرده و رافع مسئولیت کیفری ندانسته و قتل ناشی از اکراه در قتل را مستوجب قصاص می‌دانند. دیدگاه «غیر مشهور»، با استناد به اطلاق حدیث رفع، اکراه در قتل را رافع مسئولیت کیفری دانسته و قصاص را منتفی و دیه را ثابت می‌دانند. به نظر می‌رسد که دیدگاه رافعیت از منطق حقوقی قوی‌تری برخوردار است؛ زیرا اکراه در قتل رضایت شخص مکره را زایل کرده و اراده وی را در حد عدم قرار می‌دهد.

بنابراین فرضیه‌های این تحقیق عبارتند از:

۱. قانون جزایی افغانستان به پیروی از نظر غیر مشهور فقهای فرقین، اکراه در قتل را رافع مسئولیت کیفری دانسته و دیه را ثابت می‌داند. اما قانون مدنی افغانستان، به پیروی از نظریه مشهور فقهی، اکراه در قتل را رافع مسئولیت کیفری نمی‌داند. به نظر می‌رسد، دیدگاه رافع مسئولیت کیفری بودن اکراه در قتل، از پایه فقهی قابل قبولی برخوردار است.
۲. فقه فرقین و قوانین کیفری افغانستان در خصوص مسئله اکراه در

قتل، اشتراکات و افتراقاتی دارند؛ زیرا در تعریف و تقسیم اکراه در قتل، اشتراک دارند اما در این‌که اکراه در قتل رافع مسئولیت کیفری هست یا نه، میان فقه و قوانین افغانستان، در ظاهر افتراقد وجود دارد؛ زیرا مشهور فقهای اسلام، اکراه در قتل را رافع مسئولیت کیفری نمی‌داند، اما قانون جزایی افغانستان، رافع مسئولیت کیفری می‌داند.

سابقه بحث اکراه در قتل، به فقه جزایی اسلام باز می‌گردد و فقهاء غالباً در باب قصاص و حدود، این فرع را مطرح کرده‌اند. در مقررات جزایی ایران که بر گرفته از فقه امامیه است، این بحث با تصویب قانون حدود و قصاص در مورخه ۱۳۶۱/۶/۳ به قوانین موضوعه راه یافت و ماده ۴ این قانون به اکراه در قتل اشاره داشت و حکم این مورد را بیان می‌نمود. در قوانین جزایی افغانستان، در خصوص این مسئله تصریح نشده است، زیرا در ماده ۱ قانون جزایی افغانستان، تمام مسائل جزایی را به فقه حنفی ارجاع داده است. در این قانون که مبتنی بر فقه حنفی است؛ بحث اکراه به شکل کلی با تصویب قانون جزا، مصوب ۱۳۵۵، در قوانین موضوعه راه یافته است. به عبارت دیگر؛ عنوان اکراه و تهدید، به طور کلی و عام در قانون جزا و قانون مدنی افغانستان آمده است. در منابع حقوق اسلامی نیز موضوع این تحقیق در لابه‌لای کتب فقهی و حقوقی به صورت پراکنده و به نحو اجمالی، در ابواب مختلف، مباحثی مطرح گردیده و نظریه‌هایی از دانشمندان و صاحب‌نظران فقه امامیه و اهل سنت و حقوق دانان ارائه شده است، اما به صورت تفصیلی و جامع، که بتواند تمام ابعاد مسئله اکراه در قتل را روشن کند، پژوهشی صورت نگرفته است. علاوه بر آن، این مسئله به صورت تطبیقی، مخصوصاً از منظر فقه فرقیین و قوانین کیفری افغانستان بحث نشده است. لذا این تحقیق به تبیین این امر پرداخته است. همچنین بر

اساس مطالعاتی که انجام شد، به عنوان پایان نامه یا به صورت کتاب، که تحت عنوان مذکور، تحقیقی صورت گرفته باشد، چیزی به دست نیامد. بنابراین مسئله اکراه، به خصوص اکراه در قتل، امروزه از مسائل مهم و کاربردی در حوزه های حقوق کیفری به حساب می آید. این مسئله در حوزه حقوق افغانستان اصلاً بحث نشده است. از این رو ضرورت دارد که مسئله اکراه در قتل، به طور تطبیقی در فقه فرقین و قوانین کیفری افغانستان بحث و ارزیابی شود و کاستی های آن جبران گردد؛ زیرا در بررسی تطبیقی دو اندیشه حقوقی اشتراکات و امتیازات آنها به دست آمده و به توسعه حقوقی منجر خواهد شد. از سوی دیگر، مسئله تحقیقی این کتاب با آن که با جان و خون مردم سروکار دارد، در قوانین جزایی و کیفری کشورهای اسلامی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. این مسئله و فقر مباحث این چنینی در محافل حقوقی و دادگاهها، به خصوص در حقوق افغانستان که تمامی قوانین مربوط به حدود، قصاص و دیات را به فقه حنفی ارجاع داده است، می طلبد که تحت عنوان مذکور، تحقیق گسترد و جامعی صورت گیرد.

هدف تحقیق این است که جایگاه بحث «اکراه در قتل» در حوزه فقه و حقوق کیفری روشن گردد. از این رو، تحقیق حاضر در پی گسترش و ساده کردن این گونه مباحث در حوزه حقوق کیفری مخصوصاً در عرصه حقوق کشور افغانستان می باشد؛ و به خصوص این که قانون جزای این کشور، دادگاهها را در مباحث فقهی؛ مانند حدود، قصاص و دیات، به فقه حنفی ارجاع داده است، و نوعاً استنباط این گونه احکام از کتاب های عربی متعدد، مشکل بوده و برای محاکم و جامعه علمی کشور فهمیدنی نیست. براین اساس مهم ترین اهدافی که این تحقیق دنبال می کند عبارتند از:

۱. تلاش در رفع ابهامات مواد قانونی کشور افغانستان؛

۲. تبیین و منقح ساختن نظریات فقهی؛

۳. ارائه راهکار برای صدور احکام توسط محاکم قضایی؛

۴. هدف علمی و نظری که با بررسی تطبیقی مسئله اکراه در قتل، آرا و نظریه‌های دانشمندان فقه فرقین و حقوق افغانستان، نسبت به موضوع اکراه در قتل، می‌تواند کاری علمی را به جامعه حقوقی ارائه نمود، تا با نظرات فقهای اسلامی و حقوق افغانستان، در مسئله اکراه در قتل آشنا شوند؛

۵. شناسایی نقاط اشتراك و افتراء فقه فرقین و حقوق کیفری افغانستان درباره مسئله اکراه در قتل، انجام گرفته است. ازین‌رو، این تحقیق در صدد است که تا حد امکان، موضوع مورد پژوهش را به زبان ساده و قابل درک در اختیار جامعه علمی کشور قرار داده و وجوده اشتراك و افتراء فقه امامیه را با فقه اهل سنت و قوانین کیفری افغانستان تبیین نماید، تا قضات محاکم در صدور احکام دچار سردگمی نگردد.

بررسی مسئله اکراه در قتل از منظر فقه فرقین و قوانین کیفری افغانستان به صورت تطبیقی و به دست آوردن نقاط اشتراك و افتراء آن و تبیین ماهیت و گونه‌های آن، بررسی رافع مسئولیت کیفری بودن اکراه در قتل، تأثیر بر مجازات و آثار تکلیفی و وضعی اکراه در قتل، از نوآوری‌های این تحقیق به حساب می‌آید. بنابراین با توجه به اهداف، تحقیق حاضر در چهار فصل تدوین گردیده است:

فصل اول: کلیات و مفاهیم اکراه و تفاوت آن با مفاهیم مرتبط مانند اضطرار و اجبار، عناصر و شرایط تحقق اکراه.

فصل دوم: ماهیت، مستندات و اقوال فقهی اکراه در قتل و تفاوت آن با جرایم مشابه مانند دفاع مشروع، زنا، سرقت، و گونه‌های اکراه.

فصل سوم: مباحث مربوط به رافع مسئولیت بودن و نبودن اکراه در

قتل از منظر فقه فرقیین و قوانین افغانستان، و تأثیر اکراه در قتل بر مجازات مکرہ و مکرہ.

فصل چهارم: استخراج نقاط اشتراک و افتراق با نگاه تطبیقی بین فقه فرقیین و قوانین کیفری افغانستان، و نتیجه‌گیری از مطالب گذشته. نگارنده امیدوار است که این تحقیق برای محاکم و جوامع علمی مفید واقع گردد. از این جهت با مطالعه این کتاب، در صدور احکام دچار سردرگمی نخواهند شد.

در پایان، بر خود لازم می‌دانم ضمن حمد و سپاس خدای متعال، از اساتید محترم جناب آقای دکتر عادل ساریخانی^۱ و جناب آقای دکتر اسماعیل آقابابایی^۲ که با راهنمایی‌های عالمنهشان در تعمیق این پژوهش ما را یاری رسانده‌اند تقدیر و تشکر نمایم. هم چنین لازم است از ریاست محترم مجتمع آموزش عالی علوم انسانی جناب دکتر محمد علی حاجی ده‌آبادی و اعضای محترم گروه حقوق مجتمع آموزش عالی علوم انسانی و معاونت محترم پژوهش و مسؤولین انتشارات جامعه المصطفی^۳ که نگارنده را در تهیه این اثر یاری رسانده و زمینه تولید این اثر را فراهم نمودند، صمیمانه سپاسگزاری نمایم.

در نهایت ضمن تشکر و سپاس از همسر و فرزندانم که با صبوری و همکاری خود، در انجام این تحقیق کمک شایانی کردند، ثواب این اثر را به روح پدر و مادر عزیزم اهدا می‌کنم.

محمد جواد صمیمی^۳

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه قم و مجتمع آموزش عالی علوم انسانی.

۲. عضو هیئت علمی مجتمع آموزش عالی علوم انسانی.

۳. محمد جواد صمیمی (خواتی) دکترای حقوق جزا و جرم شناسی.